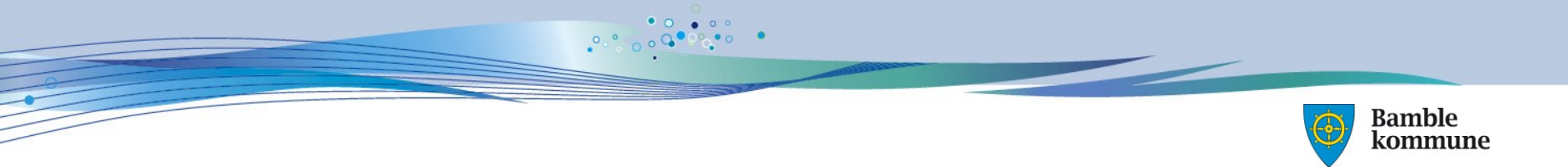

Rådmannens utfordringsnotat 2017-2020

Hovedpunkter

Hovedbudskap

2016: «Først så og deretter høste»

2017: «Neste steg»

2018+ «Realisering»

Utviklingstrekk

*strategiske hovedmål
oppretholdes*

- **Befolkning:** - lav eller ingen befolkningsvekst
Folketallet ved utgangen av 1.kv: 14 115
(2.kv kommer 18.08)
- **Arbeidsplasser:** - fra industri til handel
- skapes for få nye
- **Boligbygging:** - attraktivitet, men ikke pressområde
- **Demografisk endring:** – eldre befolkning, færre i skole og barnehage
- **Økonomi:** - høyere forbruk enn inntekter
- konsekvenser av demografisk forandring

10 prioriterte mål

1. Bamble skal ha økt befolkningsvekst på samme nivå eller høyere enn nasjonal vekst
2. Bamble kommune skal ha livlige og trivelige kommunesentra
3. Bamble kommune skal imøtekomme lokalsamfunnets krav og behov for tjenester gjennom helhetlig prioritering, effektiv organisering og innovativ oppgaveløsning
4. Bamble skal ha et arbeids- og næringsliv som bidrar til økt arbeidsdeltakelse
5. Bamble kommune skal bidra til at alle barn og familier som trenger det får tidlig og tilpasset hjelp
6. Bamble kommune skal ha læringsresultater som ligger over landsgjennomsnittet
7. Bamble kommune skal sørge for at innbyggere med store omsorgsbehov opplever trygghet, verdighet og livskvalitet
8. Bamble kommune skal vektlegge forebygging og tilrettelegge for mestring av helse- og velferdsproblemer
9. Bamble skal framstå som en av Norges fremste kystkulturkommuner
10. Trafikkavviklingen i Bamble skal være trygg, effektiv og miljøvennlig for alle trafikanter.

KOSTRA og kommunebarometer – hvor er vi

- Grunnlag for refleksjon
 - Justert for inntektsnivået er Bamble rangert som den 102 (111) beste kommunen i landet med totale nøkkeltall som er «klart bedre enn disponibel inntekt skulle tilsi».

Plassering	2014	2015	2016
Grunnskole	276	341	318
Eldreomsorg	78	40	43
Barnevern	24	26	25
Barnehage	204	162	258
Helse	251	216	199
Sosial	277	232	266
Kultur	212	215	183
Økonomi	159	207	160
Kostnadsnivå	196	219	244
Miljø og ressurser	1	12	16
Saksbehandling	193	249	161
Vann, avløp og renovasjon	246	195	205

- Grenlandsbarometret

NHO's KommuneNM

Rangering 183 (162)

Forhold til landsgjennomsnitt

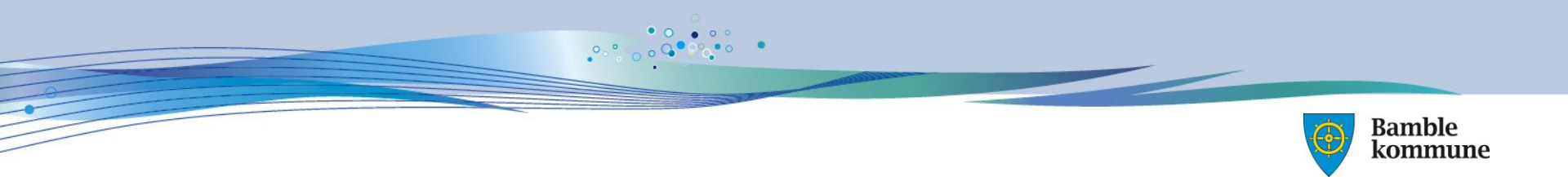
+

- Arbeidsmarkedsintegrasjon (innpendling)
- Betalingsevne (arbeidskapital)

-

- sysselsettingsandel
- høyere utdanning (4 år+)
- eiendomsskatt

HMS og Personal

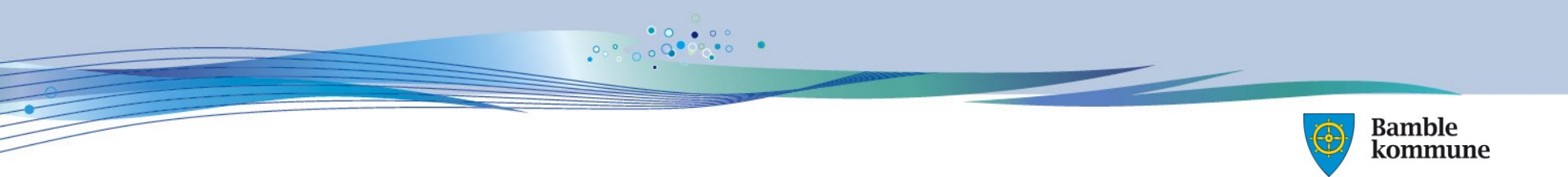

HMS og Personal

- Fortsatt **fokus på sikkerhet** og avviksmeldinger
- **IA- avtalen fortsetter:** - sykefravær – nedjusteres fra 2018 – 7,5%
- inkludering og utprøving
- **Kompetanseheving** og videreutdanning
- **Rekruttering**, uønsket deltid og lærlinger - Heltidskultur
- **Organisasjonsutvikling** – heltidskultur, endringsledelse og – kompetanse
- **Stillingsgaranti** - intensjon om at ingen fast ansatte sies opp.

Økonomiske rammer

Inntektsrammer

- **Skatt og rammetilskudd:**
 - behov for vekst i innbyggertallet for å sikre tjenestetilbud og -nivå
 - Distriktstilskudd sørnorge
- **Eiendomsskatt:**
 - økt eiendomsskatt fra 2018 for å etablere nye tjenester? (Nustadjordet og –bakken) 3,5 i 2018 og 4,6 fra 2019
 - nye objekter – boliger/hytter/næring/industri/infrast. 6 mill i 2016
 - lovendring produksjonsutstyr (27 mill nok)
- **Finansplasseringer:**
 - Nedjustering av årlig avkastning fra 5,5% til 3,3% iht forslag til nytt reglement. Netto nedjustert fra 10,7 mill i 2016 til 5,2 mill.kroner i 2017 og 3,5 i 2020 etter uttak av midler til næringsinvest.
- **Skagerak Energi:**
 - prognose 3,3 i 2017/2018, 4,3 i 2019 og 5,3 i 2020
- **Betalbare tjenester:**
 - Å balansere kommunens kostnadsøkning med akseptabelt gebyrnivå, 2,9% prisøkning.

Utgiftssiden

Generelt:

- **Enhetene melder:**
 - press på tjenestene, nye utfordringer og endringer i offentlige pålegg
 - utfordringer med å få gjennomført tidligere vedtatte innsparinger
- **Enhetene kompenseres for:**
 - reell lønnsvekst, anslått til 2,4%.
 - konsumprisveksten for 2015, 2,1%.
 - i spesielle tilfeller, kompensasjon for avvikende prisvekst
- **Usikkerhet knyttet til:**
 - Pensjonskostnader, ennå ikke kjent
 - Befolknings sammensetning
 - Flere utfordringer og uløste oppgaver
 - Tempo i innsparing (politisk prioritering / gjennomføringskraft)

Handlingsrom – inntekter minus utgifter

- Framskrivning av dagens driftsnivå viser at inntektene ikke er tilstrekkelig til å finansiere etablert drift.
- Behov for enkelte justeringer av budsjettet iht avvik i driftsrapporten for 1. tertial.
- Ikke rom for større nye tiltak med driftsmessige konsekvenser uten omprioriteringer

Mill.kroner	2017	2018	2019	2020
Endringer frie inntekter	-24,3	-27,7	-31,1	-34,5
Innsparing	-13,2	-13,2	-13,2	-13,2
Lønn- og prisvekst	18,4	18,4	18,4	18,4
Nye tiltak	15,7	26,2	31,2	34,5
Sum	-3,4	3,7	5,3	5,1

Føringer for budsjettsaldering 2017-2020- Drift

- **Saldering** - med et positivt netto driftsresultat.
- **Økte kostnader på eksisterende tjenester** dekkes innenfor enhetenes driftsrammer.
- **Innsparingstiltak** – vedtatte på 13,2 i 2017 videreføres
- **Omstillingsfond** - katalysator for å få gjennomført innsparings- og omstillingstiltakene, stort 2,4 mill.
- **Driftsfondet** - skal være på 1% av bto driftsutgifter (10 mill.kroner)
- **Finansbufferfondet** - 10% (23 mill.kroner) av vedtatte finansplasseringer.
- **Budsjettavvik i løpet av året** - enhetene skal selv vurdere og avsette midler for å kunne håndtere avvik

Føring for budsjett 2017-2020 - Investeringer

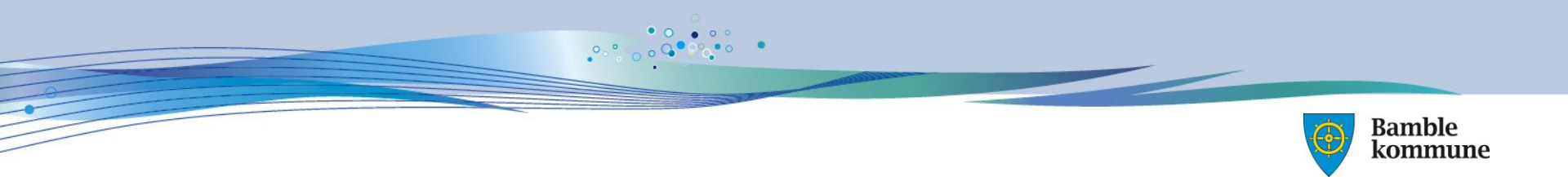
- **Forutsetninger**

- **Gjeld** – øker fra ca 938 til ca 1.410 mill.kroner i perioden.
 - avdras på 27 år og rente 2% i 2016, økende til 2,6% i 2020.
- **Frigjøre kapital** – selge bygg og eiendommer som kommunen selv ikke bruker og bruke fondsmidler

- **Prioritering av investeringer**

1. **Selvfinansierte tiltak der kostnadene i sin helhet finansieres ved inntekter.**
2. **Effektiviseringstiltak som bidrar til reduserte kostnader eller økte inntekter.**
3. **Utviklingstiltak som bidrar til å løse kommunens oppgaver på en bedre og mer effektiv måte.**

Enhetsvise tjenesteområder og interkommunalt samarbeid

Staber og IKT

Viktige oppgaver i perioden:

Nyttiggjøre seg ny teknologi og gevinstrealisere:

- felles driftssenter
- selvbetjeningsløsninger

Utfordringer/tiltak:

- styrke kompetanse for krevende saksbehandling

Rådmannens vurdering:

Løser oppgaver og utfordringer innenfor egne rammer.

Samfunnsutvikling og tekniske tjenester

Viktige oppgaver i perioden:

- næringsområdene Frier Vest og Skjerkøya
- Grasmyr – områdeplan og nedleggelse Fjelljordet skytebane
- tettstedsutvikling kommunesentra
- markedsføring og salg av næringstomter (ViG)
- miljø – energi- og klimaplan, ulovlig bruk av kom. Arealer, VA til nye områder
- boligsosial handlingsplan – flere eie egen bolig (kommunal bostøtte)
- oppgradere brygger (i samarbeid med GH)

Utfordringer/tiltak:

- vedlikeholdskostnader bygg, vei og uteområder

Rådmannens vurdering:

- et prioritert tjenesteområde for å få til nødvendig vekst
- Ivareta kommunes fysiske verdier

Helse og omsorg

Viktige oppgaver i perioden:

- Nustadbakken og Nustadjordet, inkl barnebolig
- videreutdanning og kompetanseheving
- innføre velferdsteknologi
- forbedre tilbudet for demente

Utfordringer/tiltak:

- innsparinger
- reduksjon tilskudd ressurskrevende brukere
- rekruttering sykepleiere
- utagerende brukere
- demens
- barnebolig

Rådmannens vurdering:

- vurdere muligheter for omprioritering av ressurser
- prioritering av tjenester ift brukere, vedtak
- planarbeid for utvikling av tjenesten

Skole og barnehage

Viktige oppgaver i perioden:

- planlegging og gjennomføring Yggdrasil
- utviklings- og kompetansehevingsprosjekt
- forprosjekt ny ungdomsskole
- heve læringsresultatene
- overgang videregående skole

Utfordringer/tiltak:

- svømmeundervisning
- elevtallsnedgang
- betalingssatser SFO
- tilpasse barnehagedrift til færre barn

Rådmannens vurdering:

- fokus på Yggdrasil

Oppvekst og kultur

Viktige oppgaver i perioden:

- kystkultursenter
- praksis og språkplasser
- talenter for framtida
- integrering av flyktninger
- Langesund som musikk og festivalby
- forebyggende arbeid, velferd – barn og unge

Utfordringer/tiltak:

- ferdigstille oppgradering Sentrumsgården
- utbygging av Skjærgårdshallen
- integreringstilskudd ift. tjenester

Rådmannens vurdering:

- gjennomføre innsparinger før nye tiltak
- fokus på Yggdrasil, voksenopplæring og idrettsanlegg

Kirkelig fellesråd

Viktige oppgaver i perioden:

- vedlikehold av kirker og gravplasser
- utvidelse kirkegård Eik

Utfordringer/tiltak:

- vedlikeholdsetterslep

Rådmannens vurdering:

- avsette egen investeringsramme som for kommunen for øvrig

Interkommunalt samarbeid

Prosjekt

- fornyet og forsterket samarbeid

Etablerte samarbeid – forventning i planperioden/eierstyring

- Grenland havn – en større utviklingsaktør
- Vekst i Grenland – markedsføre
- Visit Telemark (Grenland) - markedsføre
- GKI
- IKT

Bystrategi

- bypakke fase 2
- Gassveien Rv353
- kollektivtrafikk (belønningsordningen)
- ??+

Prosjekter og investeringer

Prosjekter for næringsutvikling

- **Frier Vest (Rønningen) – områderegulering (ansv. Frier Vest AS)**
 - Skjerkøya - Biogren – etablering på ervervet tomt
- **Bamble kommune - opparbeidelse og salg av tomter**
 - etablere utviklingselskap/eget forretningsområde – snarest
- **Br. Sørensen Næringspark AS – opparbeide regulert område**
- **Langrønningen – områderegulering (ansv. utbygger)**
- **Rugtvedt – private interessenter**

Prosjekter for bolig- og bostedsutvikling

- **Flere ferdigregulerte områder/tomter (private aktører)**

- Rugtvedt
- Findal
- Smietangen
- Lilletorvet
- Rønholt
- Stoa
- Div mindre reguleringsplaner og utbygger på gang...

- **Kommunale prosjekt**

- Grasmyr – områderegulering med flere interessenter
- Bunestoppen
- Rakkestad
- Lenesås?

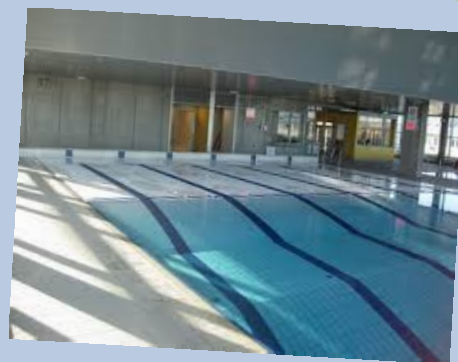
Prosjekter for attraktivitet og stedsutvikling

- **Avsatte og regulerte arealer for hyttebygging**
- **Livlige og trivelige kommunesentra**
- **Kystkultur og kystkultursenteret – viktig forestående veivalg**
- **Oppgradering av kaier Langesund og Stathelle**
- **Private utviklingsaktører - flere i Vest Bamble**
- **Plan for satsing på turisme – utredning gjennomføres i høst**
- **Grenland havn IKS – Kongshavn**
- **Ny skytebane – forprosjekt legges fram for politisk behandling før hovedprosjekt**
- **Utvidelse Skjærgårdshallen**
- **Parker og miljøtiltak**

Prosjekter for utvikling av kommunale tjenester og tilbud

- **Skole og barnehage:**
 - ny ungdomsskole på Grasmyr
- **Helse og omsorg**
 - Nustadjordet
 - Nustadbakken
 - barnebolig - integreres i prosjekt Nustadjordet?
- **Kultur og oppvekst**
 - svømmehall Grasmyr
 - flerbrukshall Grasmyr
 - lokaler VIVA
- **Kirke**
 - Gravlund Eik

Prosjekter oppsummering

	Bevilget	Brukt	Behov
Prosjekter for næringsutvikling			
- Utvikling Frier vest, inkl FK med ???	10	0,03	60?
- Skjerkøya	25	15	
- Langrønningen, bidrag	0,5		
Prosjekter for bostedsutvikling			
- Nedleggelse Fjelljordet	3/2,5		5 – 10?
- Områderegulering Grasmyr			
- Regulering Bunestoppen			
Prosjekter for attraktivitet og turisme			
- Livlige og trivelige kommunesentra	20		
- Oppgradering kaier, kommunen andel	-		
- Kystkultursenter, næringsbygg	2,3	2	38,5?
Prosjekter for utvikling av kommunale tjenester og tilbud			
- Nustadbakken, Nustadjordet og barnebolig	57,3		
- Yggdrasil			450?

Mill.kroner	OB 2016	2017	2018	2019	2020	Sum 17-20
Beredskap og brannsikkerhet	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	5,8
Utleieboliger, boligsosial HP	7,6	12,5	-11,8			0,7
Oppgradering komm. bygg	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	14,8
Yggdrasil	0	3,3	117	200	126,7	447
Startlån husbanken	0	0	0	0	0	0
IKT investeringer	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	16,8
Kirkelig fellesråd	3	12	14			26
Attraktivitet, miljø, friområder,	6,8	6,8	6,8	6,8	1,8	22,2
Næringsutvikling, -tomter, -bygg	-0,5	-0,5	80,4	-0,5	-0,5	79
Boligutvikling, -tomter, -bygging	-6					0
VAR	25	25	25	25	25	100
Veg og trafikksikkerhet	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	14,4
Sum netto investeringer	48,9	72,1	244,3	244,3	166	726,7
Bruk av finanskapitalen			-84,1			-84,1
Opptak lån	-48,9	-72,1	-160,2	-244,3	-166	-642,6
Sum finansiering	-48,9	-72,1	-244,3	-244,3	-166	-726,7

**Rådmannens innstilling
for
det videre budsjettarbeid**

1. Prioritere prosjekter for flere arbeidsplasser:

- Det etableres en investeringsramme på 115 mill. kroner for at kommunen skal kunne ta en mer aktiv rolle i tilretteleggingen for næringslivet. Følgende vedtatte og planlagte bevilgninger tas inn:
 - Frier Vest
 - Skjerkøya
 - «Horisont» med kystkultursenter
- Det er ønskelig at organisering og investeringsmandat framlegges for politisk behandling høst 2016.

2. Prioritere prosjekter for flere innbyggere:

- Det utredes å avsette en investeringsramme for at kommunen skal kunne ta en mer aktiv rolle i tilretteleggingen for boligbygging.

3. Attraktivitet og stedsutvikling:

- Årlig ramme på 6,8 mill. kroner til attraktivitets- og stedsutvikling videreføres.

4. Kommunale inntekter:

- Skatt og rammetilskudd legges inn med realvekst på 1 % og befolkningsvekst på 0,2%
- Finansavkastningen endres ift ny finansstrategi fra 5,5% til 3,3%
- Utbytte Skagerak, 3,3 mill.kroner i 2017-2018 og 4,3 mill.kroner i 2019 og 5,3 mill.kroner i 2019.
- Eiendomsskatt - holdes på dagens nivå med tillegg av nye takseringsobjekter. Det er lagt inn prisjustering fom 2018. Det utredes mulighet for økning av eiendomsskatten i perioden. Statens forslag til endring i eiendomsskatt for verker og bruk, beregnet til 27 mill.kroner i tap forutsettes kompensert fra staten.

5. Bedre kommunens økonomiske handlingsevne ved gjennomføring av vedtatte og eventuelt behov for nye innsparinger:

- 13,2 mill. vedtatt i budsjett for 2016, med virkning fra 2017.
- Resultat av politisk arbeidsprosess og fordeling av innsparingen i gjeldende handlingsplan legges til grunn.

6. En aktiv velferdspolitik med fokus på arbeid, kvalifisering og bolig:

- Etablere tiltak som gir målrettet arbeidspraksis med fokus på kvalifisering og arbeidsavklaring for ordinært arbeidsliv.
- Videreutvikle ordningen med språkpraksisplasser for flyktninger.
- Gjennomføre boligsosialhandlingsplan ved å bidra til at flere kan eie egen bolig og målrettet subsidiering av kommunale utleieboliger.

7. Strukturelle tiltak innenfor tjenestene:

- Kommunale bygg som ikke inngår i kommunens tjenesteproduksjon selges.
- Mulige løsninger og konsekvenser av «Yggdrasil» legges fram i forbindelse med forprosjektet høsten 2017.
- Helse og omsorg gjennomfører forutsatt planarbeid som grunnlag for videre utvikling av tjenestene.

**Bamble
kommune**